

När julen dansas ut

Berättelse

I Sverige firar man jul i flera veckor. Men till slut tar julen slut. Då gör många något som heter julgransplundring. Det betyder att man klär av granen och kastar ut den.

Ordet låter kanske farligt, men det är en glad fest. Man tar bort allt som hänger i granen. Förr hängde man äpplen, nötter och godis i granen. Då fick barnen ta godiset. Det kallades att "plundra" granen.

Idag är julgransplundring ofta ett barnkalas. Barnen dansar runt granen. De sjunger och leker. Ofta får barnen en godispåse. Sedan bär man ut granen. Nu är julen slut.

Många plundrar granen på tjugondag Knut. Det är den 13 januari. Namnet "tjugondag" betyder att det är tjugo dagar efter julafton. Det finns ett gammalt ordspråk: "Tjugondag Knut dansas julen ut." Det betyder att julen slutar den dagen.

Men en sak är viktig att veta. Tjugondag Knut den 13 januari är ingen röd dag i Sverige. Man arbetar och går i skolan som vanligt. En annan dag, trettondedag jul den 6 januari, är däremot en röd dag. Många blandar ihop de två dagarna.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
julgransplundring	när man klär av granen och kastar ut den efter jul
gran	det träd som man har inne i huset på julen
plundra	här: ta bort allt som hänger i granen
klä av	ta bort sakerna som hänger på granen
kasta ut	bära ut något och slänga det
kalas	en liten fest, ofta för barn
dansa runt	gå och dansa i en ring kring något
ordspråk	en kort, gammal mening med en känd betydelse
röd dag	en helgdag då många är lediga från jobb och skola
blanda ihop	tro att två olika saker är samma sak

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder julgransplundring?
 1. Att man köper en ny gran.
 2. Att man klär av granen och kastar ut den efter jul.
 3. Att man planterar ett träd i skogen.
2. Vad gör barnen ofta på en julgransplundring?
 1. De sover hela dagen.
 2. De dansar runt granen, sjunger och leker.
 3. De lagar mat åt vuxna.
3. När plundrar man ofta granen?
 1. På julafton den 24 december.
 2. På tjugondag Knut den 13 januari.
 3. På midsommar i juni.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Tjugondag Knut är en röd dag i Sverige.
 2. Förr hängde man godis och äpplen i granen.
 3. Alla familjer i Sverige plundrar sin gran.
5. Vad betyder ordspråket "Tjugondag Knut dansas julen ut"? Svara med egna ord.

Facit

1. 1. Att man klär av granen och kastar ut den efter jul.
2. 1. De dansar runt granen, sjunger och leker.
3. 1. På tjugondag Knut den 13 januari.
4. 1. nej (tjugondag Knut är ingen röd dag; man arbetar och går i skolan) b) ja c) det står inte i texten (texten säger "många", inte alla)
5. Exempel på svar: Det betyder att julen tar slut den dagen. Man dansar en sista gång runt granen, och sedan är julen över.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret högtidstext som passar för att öva ord om tid, datum och fester (röd dag, kalas, ordspråk).
Tema: hur en högtid avslutas i Sverige. Fråga 4a tränar den viktiga skillnaden mellan röd och vanlig dag.
Låt eleverna berätta hur och när en stor högtid avslutas i deras egna länder.

Diskussionsfrågor

- Firar man en stor högtid där du kommer ifrån? Hur länge varar den?
- Hur känns det när en högtid tar slut? Är man glad, ledsen eller lättad?
- Tycker du att det är en bra idé att fira att något tar slut? Varför eller varför inte?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om en fest eller högtid från ditt liv. Vad gjorde ni och vad åt ni?

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isof): Tjugondag Knut – <https://www.isof.se/utforska/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-arets-namn-och-handelser/handelser/tjugondag-knut>
- Nordiska museet: Tjugondag Knut – <https://www.nordiskamuseet.se/utforska/hogtider/tjugondag-knut/>
- Wikipedia: Julgransplundring – <https://sv.wikipedia.org/wiki/Julgransplundring>
- Wikipedia: Tjugonedag jul – https://sv.wikipedia.org/wiki/Tjugonedag_jul

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Julgransplundring betyder att man klär av granen och kastar ut den när julen är slut, ofta som en liten fest med dans runt granen, sång, lekar och godis. Plundringen sker ofta på tjugondag Knut den 13 januari; namnet "tjugondag" kommer av att det är tjugo dagar efter julafton. Ordspråket "Tjugondag Knut dansas julen ut" betyder att julen avslutas den dagen (källa: Isof; ordspråket finns i flera varianter, t.ex. "körs julen ut"). Dagen sägs vara uppkallad efter en dansk furste vid namn Knut; enligt Isof rör det sig om två danska medeltidshelgon, Knut den helige (Knut IV) och Knut Lavard, och källorna pekar inte entydigt ut en av dem. Knut Lavard ska enligt medeltida källor ha mördats den 7 januari 1131. Knutsdagen låg först den 7 januari men flyttades, när kyrkan förlängde julhelgen i slutet av 1600-talet, fram till den 13 januari. Seden att plundra granen växte fram i borgerliga hem på 1800-talet, då man hängde ätbara saker som äpplen, nötter och godis i granen som barnen sedan fick ta. VIKTIG SKILLNAD: Trettondedag jul den 6 januari är en officiell helgdag (röd dag) i Sverige och firar enligt traditionen de tre vise människens besök hos Jesusbarnet, medan tjugondag Knut den 13 januari INTE är en röd dag — man arbetar och går i skolan som vanligt. Dessa två dagar blandas ofta ihop, och i äldre tradition och i delar av Europa slutade julen redan vid trettondedagen, så Sverige avviker här. OSÄKERHETER OCH MYTER: Var julgransplundringen exakt uppstod är osäkert; en vanlig förklaring kopplar den till äldre seder där ungdomar eller barn gick runt mellan hus (kringgång), men det sägs snarare än bevisas. Berättelsen om Knut Lavards mord 1131 bygger på medeltida källor och bör hållas som historisk bakgrund, inte som exakt verifierbar detalj. Datumet 13 januari gäller framför allt svensk tradition; bruket kan se annorlunda ut i andra länder, därför skrivs "i Sverige" hellre än generellt. Texterna markerar osäkra uppgifter försiktigt ("det sägs", "en vanlig förklaring är").

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.